

El director xeral explicou en el Parlamento la evolución del instrumento

Cultura considera positiva la polémica sobre las gaitas

El director xeral de Cultura, Pérez Quintana, hizo en el Parlamento gala de una gran erudición sobre los orígenes etimológicos, antropológicos y artísticos de la gaita. Acudió para aclarar la controversia del I Certamen de Galego de Bandas e Grupos de Gaitas, que convino que puede «dar luz a algo definitivo» sobre tradición e innovación del instrumento.

SANTIAGO
Redacción

Las explicaciones las requirió Francisco Rodríguez, del BNG, que deseaba saber si en la primera redacción de las bases se permitía la participación de bandas y grupos con percusión escocesa, y si la retirada del jurado de la Asociación de Gaiteros se supeditó al cambio de la base quinta.

El parlamentario nacionalista dijo que el estilo e instru-

mentos adoptados por la banda de la Diputación de Orense no se basa en ninguna innovación creativa de la tradición autóctona, sino que se trataba «dun afán imitativo».

Pérez Quintana se expresó sobre los orígenes y la evolución de la gaita, así como de la vestimenta, entre la que se utilizó el *sullo* o *zaragüelle*. Abundó en sus razones didácticas sobre la gaita y la utilización que se hace de la misma, no sólo describiendo sus par-

tes sino en experiencias como volver a usar el originario fol de piel de cabra en lugar del de goma. Recordó el origen celta de la gaita gallega, un tronco común con la escocesa.

El director xeral aseguró que no conocía las deliberaciones del jurado, que suponía que había actuado democráticamente y que no sabía por qué lo había abandonado uno de sus miembros.

Propuso a los dos sectores formar una federación, y que el próximo año se divida el premio a grupos tradicionales e innovadores.

Francisco Rodríguez invitó a comprobar la diferencia entre la marcialidad de la gaita escocesa y la solemnidad de la gallega con la *Marcha do Antigo Reino de Galicia*.

2•Atlántico

BUENOS DIAS

DIRECTOR

Jueves, 19 de octubre de 1995

«Non digan que son gaiteros galegos, senon galegos que tocan a gaita (escocesa)».

Gaiteros galegos e galegos que tocan a gaita (escocesa)

Non podo sentir máis que vergoña cando volto a ler o que escribiu neste periódico fai uns días un home, o cal baixo o título «Sobre el conflicto de los gaiteros» criticaba as declaracións do voceiro da asociación gaiteros con conciencia en Vigo e bisbarra.

Primeiro dicir que non teño nada que ver con esta xente, soamente moléstame moito o que dixó esta persoa.

Puntos a discutir:

1. Seguramente estivo mal que repartiran panfletos, pero si non o fixeran moita xente non se enteraría que era o que tiñan diante, gaiteros si, pero ¿de onde?

2. Pareceme moi ben que sexa o segundo ano

que gañan o campionato en Escocia, pero a min gustárame máis que o fixeran aquí, con roupas galegas, con gaitas galegas e cun longo etc. Posiblemente non se rían deles alá en Escocia pero isto será porque imitamos perfectamente.

3. O xeito no que dirixe a carta cando quere dicir algo en tono despreciativo faíno en galego, cousa que me anoxa, non me parece ben, ¿cáso non podo despreciar en castelán?

4. Por último dicirles a Banda de Diputación de Ourense que, non digan que son gaiteros galegos, senon que son galegos que tocan a gaita (que por certo é escocesa), así ningún tería nada que dicir.

Miriam Rodríguez Castro. (Redondela)

FARO DE VIGO
Viernes, 20 de octubre de 1995

Tócalo primeiro a saia. Esta era empregada no caso dos homes unicamente polos nobres e tempo despois polos caciques e o pobo que nunca quisu poñela tiña para ela moitas coplas como esta cunha finísima retreanca: «que quieras que non debaixo da saia tes o pantalón».

Din os entendidos que antigamente a gaita, ou xa hai que chamala pipe, galega tiña rancos e ronquetas en vertical, ou sexa que eran tricornos. Tempo despois cando o estado español creou a Guardia Civil, que nunca o foi por certo, os tricornos tamén foron eles e o gaitero galego que sempre foi pacifista non quisu crear confusión e preferiu deixar un só como ou ronco en vertical, non foi polo tanto unha decadencia cultural.

Sobre o tema da percusión quero facer público un importante descubrimento: a palabra *premiere*, e desculpe se non o escribo ben pero é que son dese rural vigués que segue resistindo ó invasor, que designaba un tambor extinguido das costas galegas que só servía para espantar os invasores polo ruído do diño que facía, ou sexa que era un tambor pacifista. Segue contando a lenda que os bombos eran dos mesmos caracteres e fan sempre *berás deles* e eran chamados segundos. As formacións reducíanse a estes dous xa que os gaiteros nunca formaron parte delas porque a nosa gaita non serve para meter medo. Os parches eran dun material moi extraño que era fabricado artesanalmente polo máis grande druida das tribos e nunha morte repentina deste perdesse o segredo e con el os artefactos.

Os parches de plástico dos primeiros escoceses son unha mala imitación destes e ademais non son biodegradables como os dos primeiros.

Os parches da percusión tradicional galega para facer música eran de coiro de animal que nalgún caso foi humano como nós conta a copla «este tamboril que toco por moito que repenique non teñas medo que rache que é de coiro de caci-que». Por sorte os que colleron a saia dos caciques non colleron tamén o seu pelexo, neste punto si son civilizados.

Sobre a Irreal banda tamén hai lendas e cantigas, pero xa que o fenómeno e elas son tan recentes, é mellor que se sigan transmitindo oralmente.

■ Manuel Correa «Pipas»
Vigo.

Gaiteros reais e gaiteros irrealis

Gaiteros con saias e gaiteros sen saias. Gaiteros marciais e gaiteros non marciais. Gaiteros sen conciencia e gaiteros con conciencia. Gaiteros reais e gaiteros da Galiza. (Para as gaiteras serven todas as parellas menos a primeira). Cartas e artigos de prensa non paran de manar sobre esta banda e outras semellantes, pero non se aclaran as cousas, eu vou tentar de poñer un pouco de luz no asunto, non sei se real ou irreal.

Para falar do pasado menos recente como non había gragacións nen fotografías teremos que fiarnos das esculturas, grabados, escritos, lendas e cantigas tradicionais.

Real banda de gaitas

Todos los que queremos a Galicia, debemos estar orgullosos de contar con todo tipo de agrupaciones de gaitas, desde el gaitero solista, pasando por el Dúo, Trío, Cuarteto, Sexteto, etc., hasta la agrupación numerosa. Pongo por ejemplo a la "Real Banda de Gaitas de la Deputación de Ourense", que es una manera de dignificar el instrumento más representativo de nuestra cultura musical de Galicia: La Gaita. Por mi condición de viajero, fui testigo y asistí a muchos conciertos de dicha banda en varios países. Recuerdo su actuación en Méjico, en donde más de diez mil personas (la mayoría gallegos) vibraron de entusiasmo dando vivas a Galicia y a esta auténtica sinfónica de gaitas. Yo pienso que no beneficia a nadie esa especie de "guerra de gaitas" hablando de vestimenta, tradición, percusión plástica, música celta, etc., creo que lo importante para Galicia y a todos los gallegos del exterior, es agradecer a personas y entidades que apoyan esta gran obra, que es la creación de estas Escuelas de Gaitas, que sólo en la provincia de Ourense, alberga a más de 10.000 asociados. Yo soy consciente de cómo estos aprendices de gaiteros empiezan por el solfeo y la técnica más avanzada en la enseñanza de la gaita por profesores especializados y las formas más modernas sobre la práctica y medios audiovisuales.

Por todo ello, sería muy importante dejarse de críticas destructivas y entre todos los ejecutantes de este noble instrumento, tratar de respetar la tradición, pero dando paso al progreso de nuestras Bandas de Gaitas que honran a Galicia.

Lo de la vestimenta no tiene discusión, para ello, existen documentos antiguos, de honda tradición.

Lo de la percusión, debemos admitir que hay que dar paso a una técnica más avanzada por bien de las formaciones, al igual que las mejores orquestas sinfónicas del mundo, emplean en sus percusiones el material más moderno para interpretar a los grandes maestros clásicos. Con esto

de las bandas, se me ocurre un comentario: Hace muchos años fue creado el ballet gallego Rey de Viana, una prestigiosa agrupación que dio la vuelta al mundo y que fue, y es orgullo de Galicia. ¿Quién no recuerda su reconocimiento definitivo en 1964 en el Pabellón Español de la Feria Mundial en Nueva York? Tuvieron que pasar varios años para reconocer la extraordinaria valía de su fundador, un artista irrepensible como fue José Manuel Rey de Viana.

Muchos fueron los que criticaron su obra y sin razón: que si el vestuario, que si el tipo de danza...

Algunos de los que lo criticaron estaban aplaudiendo hace unos días sus restos mortales en Boisaca. Rey de Viana dejó dicho: "Non enriquecín culturalmente mais a miña terra, porque non me deixaron".

Por favor, respetemos todas las evoluciones artísticas de nuestras agrupaciones gallegas y sintámonos solidarios para con todos los gaiteros de Galicia, que sean una sola píaña y que las críticas sean constructivas. Una Banda aplaudida por los Reyes de España, por presidentes de varios países, por miles y miles de paisanos de la galleguidade y con premios mundiales en su haber, nos merece el máximo respeto, al igual que otras agrupaciones de menos componentes, siempre que dignifiquen la música de nuestra tierra.

■ Manuel Muñiz Tubío. Santiago de Compostela.

"¿Por qué non lle esixides a Milladoiro que vista o traxe folclórico, toque os instrumentos do país...?"

Aos gaiteros cabreados

Queridos gaiteros cabreados, millor dito, cabreados con conciencia. Só unhas letras para dicirvos unhas cantas cousiñas en relación á vosa estoica campaña que estades levando adiante para defender o voso folclorismo e o mesmo tempo darvos a coñecer nos medios de comunicación.

1.- A percusión que denominades escocesa, por exemplo a que empregou a Banda de Gaitas de Espos no programa con música propia foi construída no propio Obradoiro de Instrumentos Tradicionais da Deputación de Ourense. Esta percusión axéitase estupendamente para as bandas de gaitas, non por suposto para grupos folclóricos de gaiteros, que como é lóxico deberán empregar o tamboril. De paso dicirles que o saúdo de tambores que toca a banda de Espos no programa da TVG foi composto por este servidor e, por suposto non é escocés.

2.- O profesor Allan Chatto visitou Ourense invitado pola Asociación Galega de Bandas de Gaitas, impartindo cursos de técnica de percusión universal, tamén válida para o tamboril. Impartiu clases en Pontevedra e Ourense, e asistiron ás súas clases percusionistas de bandas de gaitas das catro provincias galegas e Asturias. Non foi pagado con cartos públicos como os que recibe o cabreado Canero por recolectar música foránea tocada polos nosos gaiteros. Supoño que pasará a historia como fundador do integrismo da gaita e polas súas dotes de expulsador de gaiteros.

3.- Tamén dicirles para o seu desconsolo que xa nos concursos de Betanzos (1900) constaba nas bases dos concursos que o gaitero podía ser acompañado por "tambor ou caixa".

4.- Debo tamén informalos que a Escola Provincial de Gaitas da Deputación de Ourense conta neste curso con perto de nove mil alumnos e que, gracias ás críticas malvadas, o alumnado da Escola multiplicouse no presente curso académico, pois os da Terra da Chispa preferimos que nos teñan envexa e non compasión.

5.- ¿Por qué non lle esixides a Milladoiro que vista o traxe folclórico, toque os instrumentos do País, é dicir, que sexa un grupo rexional, ao estilo da época franquista, tal como propoñedes vos? Supoño que a estas alturas da

guerra das gaitas estarán temblando que lles repartan panfletos, non me extrañaría nada. Falando dos panfletos e dos seus autores, tamén supoño, que xa están botando as súas barbas a remollar.

6.- Gostariame adicar dúas palabras ás xentes de ben que de algunha maneira siguen o tema sen prexuízos:

Non se dexen intoxicar coas típicas preguntas do grupúsculo cabreado. Como percusionistas dunha banda de gaitas, teño plena conciencia de que as bandas de gaitas tal como se postulan desde Ourense non responden iso é o que non debe ser, xa que tal espazo está perfectamente ocupado. As Bandas de Gaitas, as Bandas de Música, os grupos folk... non son grupos folclóricos. As bandas de gaitas teñen un modelo claro que é o establecido mundialmente dende fai sesenta anos. Este modelo orixinal dos países celtas téñen un espazo precioso en Galicia. Vén a completar ese gran acervo musical de Galicia. Personalmente entendo que rexeitar este modelo é perder unha oportunidade histórica. As bandas de gaitas non se contradicen coa tradición galega, inspíranse nela e deben ter como repertorio primordial precisamente a música galega; teima que dende a Escola de Gaitas de Ourense se está a cumprir con creces.

Como estudante desta Escola podo dicir, é como min o poden afirmar milleiros de rapaces que acuden ás clases, que aquí só se ensina a gaita galega seguindo os cánones da tradición galega. Non se pode intoxicar á xente dicindo que aquí só se estudia escocés, se desnaturaliza e un sinfin de calumnias. Sabemos que a Real Banda inclúe no seu repertorio contadas obras doutras culturas, e que para acceder á mesma cómpre interpretar algunhas mareñas coa ornamentación escocesa, pero de ahí a dicir que aquí só se estudia escocés hai un abismo. Quixera rematar esta carta agradecendo, en nome dos milleiros de alumnos da Escola Provincial de Gaitas da Deputación de Ourense, ó Corporación Provincial, especialmente ao seu presidente D. Xosé Lois Baltar Pumar o apoio dos concellos se está levando a feliz término. Certamente o pobo agradécello. Moitas grazas.

Antón Gago Xusto (Ourense)

FOLCLORES PRÓPRIOS E ALLEOS

IVÁN CARLOS ÁREA CARRACEDO

SOBRE A FORMA

Nestes últimos anos estase a levar unha discusión entre a xente que defende un folclore galego máis propio, chamados tradicionais, e a que está a importar elementos foráneos, chamados escoceses por ser Escocia o prototipo imitado.

Centran o problema en se a gaita pode ter tres rancos verticais, se o traxe é auténtico, se a percusión é galega, ... Só vou facer unha pequena reflexión sobre estes puntos, para, a continuación, centrarme noutros aspectos que non foron tratados aí agora.

• A autenticidade dos traxes está baseada en: inicialmente un deseño de Juan de la Cruz, conservado no Museo de Pontevedra, e dúas iconografías máis. Neste punto están-se a esquecer tres argumentos: 1) Son tres dadas fronte a unha inmensa xeneralidade de iconografías que dicen o contrario: por exemplo, supoñamos que na precisión do Corpus van dúas persoas que son coas; non me parece moi correcto titular "Congregación de coas na precisión do Corpus". 2) Non son realidades que se conserven, senón a visión que dá o artista; como anécdota dicir que existen unha grande cantidade de iconos que representan animais (porcos, cans, ...) ou demos tocando a gaita. Se nos fiamos da visión que dá o artista da realidade: Por qué non ensinar estés animais para que toquen a gaita? Por que non disfrazar aos rapaces de animais? 3) O Camiño de Santiago é unha referencia fundamental para explicar e entender algunhas representacións artísticas non calificábeis como galegas senón como interculturais.

• O argumento dado para xustificar o levar eses tambores que semellan metalas é que con 50 gaitas non se escoitaría un tambor con parche de pel. Sen embargo, e por dar un exemplo, o grupo de gaitas do IGAEM (os músicos do famoso "Ballet Rey de Viana") tocan cun tambor con parche de pel un bombo e 10 gaitas e escoita-se sen ningún problema. A cuestión é: Como xustificar timbales, tocar o bombo con dúas mazas (para non facer nada que non se poida facer con unha), bastón de mando, ...? Un último apuntamento, a min dá-me nágoa ver pequenos de 10 ou 12 anos cargando cun tambor que pesa máis de 10 Kg. O único que van conseguir é desfacer as costas do rapaz de tumo, que nen siquer terá unha opinión ao respecto.

SOBRE O FUNDO

Cada pobo ten unha cultura, e na maioría dos casos un idioma. O noso pobo ten un idioma de seu: o galego. Recordemos un dito moi famoso: "Ese si que é un gaitero. Fai falar á gaita."

Con este dito o que se expresa é que tocar a gaita non é só mover os dedos nun punteiro, senón que hai un alto grado de expresividade. De feito, tal como é coñecido que existen distintas entonacións na fala (basta comparar o modo de falar dunha persoa da Península do Morrazo, máis cantareira, cunha da Limia, máis lineal) tamén na gaita existen o que podemos dar en chamar "toques zonais": non debería ter o mesmo estilo un gaitero das Rías Baixas que un gaitero da Ga-

liza interior. Por qué "non debería ter o mesmo estilo"? A resposta está na conexión fala-toque zonal que a sabiduría popular expresa no dito xa mencionado. Un gaitero galego que se gabe de ser gaitero galego, o que lle ocorre é que o seu xeito de tocar representa de un modo fidel a súa entonación da fala.

E sobre este punto aínda vou ir máis lonxe. A maior riqueza musical do noso pobo está... na música cantada.

A escala musical empregada até principios de século era unha escala non temperada, como aínda podemos comprobar nalgúns zonas onde a influencia da radio e da televisión non é moi forte. As gaitas destas zonas rexen-se por esta escala oral pois a gaita tenta reflectir os intervalos propios da zona (algúns exemplos, sen ter que recorrer a traballo de campo, poden-se ver no traballo de Manuel Garrido no *Anuario da Gaita* de 1990). Por tanto, o xeito de cantar é outro dado para comprender a influencia da fala sobre a gaita (tanto na escala como no xeito de tocar).

Agora ben, en Escocia teñen tamén unha lingua propia chamada gaélico que, para entender-nos, ten tanto que ver co inglés como o euskeraco galego.

A gaita escocesa tamén representa unha forma de falar (e por gaita escocesa vou a entender a Highland Bagpipes, quer dicir, a gaita de tres rancos verticais. Fago esta aclaración pois o nome de "gaita escocesa" non é o máis adecuado xa que esta mesma gaita aparece tamén integrada no folclore tradicional de Irlanda, sendo aínda motivo de controversia a

afinación histórica dos rancos en Irlanda). A súa música tradicional, chamada "Pibroch" ou "Pibrochi", está baseada nunha secuencia moi simple de notas unidas mediante adornos.

Estes adornos son palabras do gaélico. Para un gaitero das Illas Hébridas cobra sentido ligar un "Taorluath" con un "Crunluath" (dous adornos que son palabras e tamén dúas palabras que son adornos) porque ten significado, pero non para un gaitero galego que está tocando música galega para un público galego.

E algun lector estará pensando, Qué é iso do Pibroch se en Es-

cocia a música tradicional son xigas, reels, ...? Para estes lectores adico este párrafo. Podemos dicir que o Pibroch é a música clásica das Illas Hébridas. Históricamente parece ser que se elaborou hai catro séculos, sendo de tradición oral. Hai autores que o comparan co Ragga Índio. E insisto outra vez na transmisión oral da música de gaita. As palabras do gaélico e do galego non son comparábeis. Sen querer entrar en moito detalle, o peso desta música no folclore das Illas ven dado xa polo seu nome: Ceol Mor, que podemos traducir por grande música, mentras que as xa mencionadas xigas, reels, marchas, hornpipes, strathspeys, ... forman un grupo chamado Ceol Beag ou música lixeira (onde lixeira chega a ter un carácter case despectivo).

E acabo dicendo que o folclore escocés pode ser atráinte... pero tan atráinte como o folclore irlandés, é o húngaro, o bretón ou o marroquino. Unha persoa pode-se interesar por eles e interpretar as súas músicas. Cando se toca música galega, hai que ter consciencia do que se fai, e utilizar xiras, adornos e intervalos propios, que son moi ricos, sen ter que importalos.

Jueves, 26 de octubre de 1995

2•Atlántico

Indignación con Reixa

Le envío la presente carta para mostrar mi indignación por el partidismo que el señor Antón Reixa ha mostrado en su programa Bule Bule de Radio Voz en el asunto de la "Guerra de las Gaitas".

Resulta que este señor se permite masacrar solapada y tendenciosamente una obra de la que todos los gallegos de bien nos sentimos orgullosos, tal es la Escuela de Gaitas de la Diputación de Ourense y su Real Banda, orgullo de Galicia. No es ético ni honrado desde una voz que se debía mostrar neutral se haga una campaña organizada en contra de algo que claramente se ve que tiene más de política que de otra cosa.

Todos sabemos que la intencionalidad política ahora constantemente. A mí me gustaron muchos los gaiteros que fueron a la toma de posesión de nuestro presidente, incluso me gustaría que repitieran lo mismo en la toma de posesión de otro presidente, aunque fuera de otro matiz político.

Las bandas de gaitas con el modelo de la Real Banda constituyen la dignificación de la gaita y una hermosa dedicación de nuestros jóvenes. Por eso deseo animar a los responsables políticos de cultura que no dejen entrar el "caballo de Troya" dentro de sus murallas, al fin de cuentas, las buenas obras quedan y el derecho al pataleo está a la altura de todos.

Teresa Taboada González
(Lalín)

■ NOMBRES PROPIOS ■

Baltar Pumar, emplazado a que se defina en la «guerra de las gaitas»

ORENSE

Redacción

La guerra de las gaitas sigue abierta. La Agrupación de Gaiteros Tradicionales, al menos, mantiene su batalla en contra del estilo que Xosé Luis Foxo ha dado a la Real Banda de Gaitas da Deputación de Ourense. Las críticas de la agrupación, de todas formas, van dirigidas al presidente de la institución provincial. José Luis Baltar, a quien piden que «dé a cara dunha vez e se defina de que lado está, porque achantándose non se arregla nada, senon que se empeoran as cousas». Advierten, además, que hasta ahora se están limitando a repartir panfletos, pero «non que quita que máis adiante repartamos algo máis ca panfletos».

Sobor de celtas, latinos e outras gaitas

Vendo o palético espectáculo que se está a montar verbo da guerra das gaitas, quixera por os poros sobre dos les para que o desafortunado movemento galeguista de fin de século dera dunha vez por todas com os seus inimigos.

Hai que partir, evidentemente, de un alceiro científico e probadísimo. O povo galego constitúe unha étnica celta —que non unha raza— extendida desde Artábria até o Douro. Esta étnica caracterízase por fundamentalmente pola súa cultura e idiosincrasia moitísimo máis que polos seus rasgos físicos, pois em contra do que din moitos inorantes, o celtismo non é ser loiro, alto e bránco; pódese ser baixo, moreno e tamén celta como un irlandés. Em definitiva, que o celtismo é un facto

étnico-cultural e non racial, non o digo eu; dí-no os máis científicos dos historiadores da última xeración.

Pois bem, mentres na Galiza dos "Chungulos", Juan Luis Guerra, "Ketama" e outras ervas hapano-magrebies pululam con total impunidade, os galeguistas andamos preocupadíssimos porque os nosos rapazes tocan unha gaita parecida á escocesa e interpretan con aire marcial a música pátria. Verbo disto, como som historiador, non som quem de entrar em questões técnicas, aínda que considero importante salientar que polo que estamos a escolar, mesmo dentro dos especialistas da gaita hainos que afirman o carácter galego da que alguns chamamos "gaita escocesa". Quer dicir, a polémica non é de brancos ou negros, senón de grises. Por outra parte, a mim non me preocupa-me que os gaiteros loquem a gaita com faciana séria ou com ar militar; entre outras cousas porque o carácter

galego non é precisamente extrovertido e porque os nosos guerreiros na batalla de Pontesampálio —estudem a história senhores gaiteros— caminham na defesa da pátria com gaitas galegas ao fronte, sabia-no?

Resulta absurdo pelear por estas miudezas cando a latinización do noso país está case que culminada. Non; no tema das gaitas non se dirime un "grave problema cultural para Galicia"; o grave problema cultural deste país som dous: 1º: que o chamado galego oficial ja é un dialecto do espanhol que dá non escóitá-lo e fáiz-lo; e 2º: que o latínismo asobanhante e triunfante —sejamnos realistas— penetrou mesmo no cerne do movemento. Veal senón o grupo chamado "Os diplomáticos de Monte Alto", erigidos em adalides dum chamado Rock Bravú, e que non temem reparos em reivindicar por escrito o latínismo da salsa e o fandango e mesmo o andalucismo dos Chungulos. Isto está publicado em revistas culturais galegas —aí se Dom Eduardo Pondal erguera a cabezal!

Eis o verdadeiro problema. Mentres que este povo celta fai alardes dos seus ritmos caribenhos e mestiços; mentres falamos um engendro dialectal; mentres os nosos lusos horários, hábitos, ritmo de vida, etc., som cada dia mais andaluces —veal senón a movida nocturna de 12 a 6 da madrugada ao mais puro estilo dos povos do mediodia—; pois bem, mentres os latinos deturpan a nosa cultura com total impunidade, o grande problema cultural dos celtas de aquí é "desinfectar-nos" o mais agnha possível dos celtas que acólá. Diante de tremendo espermato de país, cae dia tenho mais claro —e digo-o moi em sério— a minha emigração é Irlanda.

MARTINHO LERES BOUTEIRIA
(A GERMÂNIA)

26

Faro 1-11-95

¡Que viva o gaitero, señor Vence!

Graciñas señor Anxel Vence por adicar a súa crónica galante do 24 de outubro ó tema das gaitas. A crónica é moi densa e como todo artigo literario merece uns bos comentarios.

Da vostede a entender que deberiamos preocuparnos máis pola pesca, os asteleiros, a declinante industria e outros problemas do país e precisamente algúns dos culpabeis destas desfeitas, falo da Xunta de Galicia, son os que esmagan a nosa cultura tradicional subvencionando proescocesas e paramilitares.

O tema dos purismos é algo moi delicado, é certo que o pasodoble, a polca, a jota e tantos outros ritmos veñen de fora pero entraron amodiño introducidos por xente viaxeira do noso pobo dun xeito festivo e foron adaptados ó noso folklore. Os rils, jigas e outros ritmos escoceses ou non entraron case de repente, moitas veces impostos á forza polo poder e as bandas de gaitas das que falamos estánse adaptando a eles.

Di tamén vostede que aqueles que na coroación de Fraga portaban a pancarta "Fraga nos tamén queremos tocarche a gaita" podían ser precoces gaiteros concienciados que querían tomar parte na coroación, nada máis lonxe da realidade, os futuros concienciados criticaron este acto e este tema xa foi tratado nas cartas das que vostede fala.

Por certo, isto de tocar nas coroacións é algo que ven dun pasado moi remoto, onde os músicos case nunca fan voluntariamente, por iso que non nos veñan a falar de proxectos evolucionistas, máis ben están a facer o contrario.

Vostede e outros cronistas falan da guerra das gaitas, repito que paramilitares son eles e non os concienciados, eu preferiría que se falase dunha loita ou batalla, a guerra é a cultura galega, e máis aínda, toda Galiza.

Di que se acadou o apoxeo, na miña, opinión até aí non chegamos xa que faltan por se definir moitas persoas e colectivos que tanto lle deben a gaita, deben definirse tamén outros colectivos culturais e sociais e tamén os par-

tidos políticos. Para chegar a ese apoxeo do debate e da loita aínda se teñen que descubrir moitas cousas destes castelos de área que tanto gustan dos castelos de pedra escoceses.

Agradézolle, Señor Vence, tanta preocupación nas súas crónicas por Galiza, e especialmente este artigo "gaitero" e agradeceréallo aínda máis se fose en galego.

■ Manuel Correa "Pipas",
Vigo.

18 A NOSA TERRA
Nº 636 - 2 DE NOVEMBRO DE 1995

FARO DE VIGO
1 de novembro de 1995

CARTAS

■ Pola música tradicional galega, fronte o "escocés"

En primeiro lugar non somos queridos teus, e de segundo, a conciencia témola tranquila e limpa, xa que loitamos pola música tradicional galega, cousa que de ti non se pode dicir. En terceiro lugar, non estamos a levar ningunha campaña "estolca" coma ti dis, xa que non seguimos a escola filosófica de Zenón, e en cuarto lugar, non estamos a defender o noso folclore (non folclorismo, como ti erroneamente dis) particular, se non o folclore de tódolos galegos, nos non o inventamos, é a tradición de moitos séculos o que nós defendemos.

Con respecto ó Obradoiro da Deputación, teñen que fabricar os instrumentos que a Deputación lles mande fabricar, inda que non estexan totalmente de acordo, xa que eles son empregados. O teu descoñecemento e a túa ignorancia de instrumen-

tos chega a tal punto que lle chamas o tambor tradicional galego "tamboril"; nos molesta bastante ese tono despectivo de "tamboril", "que como é lóxico deberán empregar o tamboril", pobriños grupiños de gaitelriños que ao lado das bandas escocesas que hai en Galicia non valedes para nada.

O saúdo que ti dis que non é escocés, por estrutura rítmica, matización e técnica empregada, é típico escocés. Ti serás español, ¿galego?, pero eso non ten nada que ver para que fagas música escocesa; Mecano son españois e máis cantaron en francés e en italiano...

O profesor Allan Chatto visitou Ourense e Pontevedra para impartir cursos de técnica escocesa, non universal, xa que este señor non toca toda clase de percusión como para ensinar un método "standard" e universal, e que por suposto non é válido para o "tambor", xa que a técnica

de tocar un tambor e un redobrannte marca "Premier" (escocés), non teñen nada que ver, que pasa que a mellor ti estás tan pouco enterado que non sabes distinguir entre a técnica dun tambor e un redobrannte, caixa, timbalas, batería...; os alumnos, que asistiron a estes cursillos son alumnos das bandas escocesas existentes en Galicia e por desgracia extendidas tamén a Asturias. Traendo xente de alora, que por certo, é penoso ter que dicir que os da fora veñan a ensinarvos a tocar, xa que vos non tedes un profesorado o suficientemente preparado como para ensinarvos como Deus manda, e os que están cualificados pasan amplamente de vos, xa que son tradicionais. Santiago Caneiro non recibe subvencións para recoller música foránea, "listiño", se non música tradicional galega, cousa que vos non facedes. A Milladoiro non se lle pode

esixir que vistan con traxes tradicionais, xa que, é, polo que vexo ti non o sabes, un grupo "Folk", e na miña vida vin un grupo Folk vestido con traxe. Toca instrumentos étnicos de todo o mundo, utilizan os instrumentos que lles parece, xa que eles compoñen algunhas cancións e vos non tedes ese privilexio. E por que me pos de exemplo a "Milladoiro" e non por exemplo a "Xequete Mate", amigos meus, que utilizan sintetizadores, piano eléctrico, cello, baixo eléctrico, batería... Dille o teu amigo Manuel Garrido, gaiteiro de "Xequete Mate", por que toca o whistle? A sinxela razón é porque son un grupo de música folk, non tradicional e poden utilizar os instrumentos que mellor lles conveña para o tipo de música que queiran facer.

Remato dicíndoche que lle podes agradecer moito a Corporación Provincial e en especial a Xosé Luis Baltar Pumar o

manter a Escola de Gaitas da Deputación, xa que están a vivir a conta dos presupostos destinados para a cultura e tradición galega unha serie de xente que promocionan o escocés, e recórdovos a tódolos galegos que eses cartos que se desfilan innecesariamente saen dos nosos bolsillos, non do bolsillo dos escoceses.

Xabier Vaz Padrón (membro de Gaiteros Cabreados, profesor superior de piano, estudante de musicoloxía, compositor, arreglista e transcriptor de partituras por ordenador)

CARTAS

■ Avergonzado pola polémica da gaita

Como amante de Galicia e do seu folclore, sintome fondamente avergonzado pola morea de intereses que uns e outros queren levar ó seu eido. O que está claro é que hoxe existe un negocio de compra e venda de instrumentos, traxes, etc., daí que cambiase tanto a fisonomía do noso querido instrumento, coa fin de enriquecer a algunhas persoas, tamén os políticos pagan favores mandando as bandas a tocar as festas e romerías. Esto non lles gusta ós grupos de gaiteros tradicionais —que non fan moito en pro da gaita— pero que se quedan sen chollo, e cabréanse.

Penso que o realmente importante sería potenciar máis a gaita e a única forma sería igualala cos outros instrumentos, que a súa insinancia se impartise nos conservatorios de música, por mestres titulados e competentes —hoxe calquera é mestre de gaita—,

que deixase de ser o instrumento dos pobres, que sempre foi. Tamén teríamos que escoitar máis ós grandes mestres e virtuosos do instrumento como son Carlos Núñez en Vigo ou José Luis Miñíguez en Ourense, entre outros poucos, pois en realidade son os que co seu ben facer lle dan categoría á gaita e espallan a nosa cultura con dignidade polo mundo.

Gumersindo Parada R.

FARO DE VIGO

Domingo, 5 de novembro de 1995

Gaiteros Tradicionais critica a la Diputación

REDACCIÓN
OURENSE

La Agrupación de Gaiteros Tradicionais denuncia la prisión que los profesores que califican de "privilegiados escoceses de la Diputación" están haciendo para introducir gaitas marciales, en todos los sitios.

Los representantes de la Agrupación de Gaiteros Tradicionais indican que hace poco tiempo tuvieron problemas en Trives, donde se puso de manifiesto que la Diputación comete un atropello, porque "está metendo a forza unha música foránea que nada ten que ver cá nosa, e aínda por riba cos cartos de todos", añaden.

Los gaiteros tradicionales piden al presidente de la Diputación una explicación y a la opinión pública, porque "razón non fai nada e segue achantando, porque vostede tamén foi en parte o responsable de que todo esto chegara a donde chegou, aí que agora ten que darlle unha solución".

□ CARTAS AL DIRECTOR

FARO DE VIGO
Miércoles, 8 de noviembre de 1995

La Asociación de Gaiteros Galegos denuncia intentos de deshacer la Banda de Maside

REDACCIÓN
OURENSE

La Asociación de Gaiteros Galegos denuncia que la Diputación de Ourense continúa apoyando músicas foráneas, e incluso subvenciona a aquellas que se adaptan a las gaitas marciales, pero no a las que se niegan, de ahí que algunas están a punto de desaparecer por falta de ayuda, como la de Maside.

El mencionado colectivo solicitó un proyecto de subvención por la Diputación de Ourense para todos los que necesiten maestros tradicionales, "para que nos se vexan na obriga de ter que traer a forza os escoceses. Pero o Sr. Baltar no quere a igualdade para todos nin a alternativa de poder elixir libremente, temos que ser colonia escocesa a forza", añaden los representantes de la AGG.

Los portavoces de los gaiteros tradicionales indican que como el presidente de la Diputación sabe que "o que nos están metendo a forza non é galego, pero, sin embargo, dalle todo o apoio económico olvidándose de que eses cartos son para a promoción da música galega e non da música escocesa. Haber cuando se entera dunha vez", recalcan.

Gaitas tradicionais galegas.

As gaitas da guerra (I)

Malia todo, como gaitero, sintome ledo cada vez que o folclore traspasa ou vai alén do puro espectáculo e "cubre-oculos" das programacións de festas, dos colectivos veciñais e dos organismos oficiais. Con esto do mal chamado "Guerra das Gaitas" tamén me sinto ledo, coma cando o noso Concello nomeou vigueses distinguidos a Moxenas, ós "Aínoños do Parque de Castrelos" ou a Melitón, porque o coido merecido para o eido da música e bailes tradicionais de Galicia e o que representa, por enriba de calquera tipo de enxeas particulares e comentarios de si este o merece máis ca outro.

Como "conciencizado", "terrorista" ou "prehistórico", que me consideran, nesta ocasión a miña leducia é grande por canto que existen foros, círculos ou individualidades alicios ó noso mundo do folclore que discuten e elevan o nivel de cotián temas como o que si a gaita, que si o traxe, que si a percusión, etc.; cousa, por outra parte, imposible se non é con polémica ou morbo, pois esto ás personalidades e medios de comunicación impórtalles un carallo, con perdón. Repito que a miña leducia é grande aínda que non completa, pois coido que nesta "guerra", como en todas, quen o pagan son os inocentes civís, chámanse alumnos, pais, bailaríns ou galegos de a pe que nin tocan nin bailan pero séntense preocupados polo aspecto en cuestión. A eles vai dirixida a presente carta e non ós que exercen de comandantes e estratexas das milicias gaiteriles (como o xz fai anos nominado nesta mesma sección como "varón Von Foxo"), porque coido que a estes non hai quen os baixe do burro de mando.

Escozo pedindo que a "Guerra das Gaitas" pase a denominarse "as Gaitas da Guerra", pois o diccionario de galego define a palabra Marcial como "relativo á guerra ou á milicia" e a Lei Marcial como "bando que, unha vez declarado o estado de guerra, pode dicitar a autoridade militar con forza de lei para o mantemento da orde pública". Agora pregunto: ¿quen buscou o nome de Gaita Marcial para definir á que ten os tres rancos verticais? No famoso prato de Tui non o pon e nin tampouco ten tres varas ou eu non sei contar. ¿Terá relación este nome co que fan nas súas actuacións os que as usan? Vexo certa

dose de premeditación en quen creu todo isto: primeiro foi o nome e despois desfilase militarmente con tambores guerreiros e bastón de mando. E non me vale o de que si as bandas de gaitas son recentes como razón para poder facer do patrimonio popular galego o que a cada quen lle saia do "furo".

Na miña consideración, coido que o labor e o esforzo realizado en col da convocatoria multitudinaria de inocentes gaiteros e na mentalización partidista ó seu favor dos organismos locais, provinciais e autonómicos (sobre todo en Ourense); pero máis completo sería o seu mérito se non enganaran a ninguén co envoltorio de "tradicional galego". Si se lles quitasen os ¿traxes? e tocaran pezas de diferentes folclores, aínda incluíndo o galego, sin a "moto" e sin a parafernalia, eu sería o primeiro en aplaudir, si simplemente fosen bandas de gaitas inventadas por fulano de tal.

Considero tamén que toda esta polémica de "As Gaitas da Guerra" vai quedar en nada namentres non nos pronunciemos tanto individual coma colectivamente, pois xa fai anos que se intentaron debates e coloquios en diferentes lugares de Galicia sobre este e outros temas como a modernización da música tradicional galega, sistemas de escritura, etc., e na meirande parte deles hai invitados que non acceden ou pechan ás cando non interesa o compromiso (¿verdade sr. Foxo?). Co simple carteo non imos chegar a ningures e o folclore galego non está para eso: é preciso, repito, que nos pronunciemos individualmente os gaiteros novos e vellos, bos e malos, alumnos e mestres. ¿Que opinan os miles de bailadores? ¿Ou é que esta guerra non lles alecra? ¿Que din as pandereiteiras, os cantadores, os compositores...? ¿Estades mortos ou tendes medo a que non vos dean as subvencións por estar na contra? ¿A canto ascenden as subvencións: cen mil, dúascentas mil...? ¿Coidades que por eses cartos podemos deixar afundi-lo barco e que cada quen apañe o que poida dos restos do naufraxio coma viles piratas de terra? ¿E que vades perder amigos por estar a favor? ¿Onde están as federacións folclóricas, veciñais e culturais?

Xerardo Fernández Santomé (Vigo).

FARO DE VIGO
15 de novembro de 1995

A NOSA TERRA
9 de novembro de 1995

Defensa, pacífica, da gaita galega

Patética é toda esta polémica das gaitas, pero non é menos patética a polémica de celismo si ou celismo non. E o llo aumenta cando alguén, como Martiño Lopes na súa carta publicada o dous de Novembro, mistura os dous temas. Se eu son celista ou non, non o sei e dame igual, pero sei o que non son e que cultura non é a miña, e esas bandas de gaitas para militares e pro-escoceses non son da miña cultura.

Comenta este lector que "os nosos guerreiros na batalla de Pontesampáio caminaban na defensa da pátria com gaitas ao fronte", pois moi ben, e penso eu a quen estarán defendendo estas bandas de gaitas paramilitares actuais? pois á Xunta de Galicia, que non hai que esquecer que é a culpábel desta normativa pro-castelán que estamos a sufrir e que tanto alcaça o señor Martinho. E que Pátria defenden? pois a pátria española do señor Fraga con gravacións coma a do hino español nun disco da Real Banda de Ourense e cunha peza para a voda da infanta Helena noutra gravación dos seus solistas.

Di tamén que hai que loitar contra a colonización musical hispano-magrebí e doulle a razón pero el esquece que tamén estamos a vivir unha máis poderosa colonización da música anglófona, música e cultura que oprimiu e segue a oprimir esas nacións celtas das que fala este lector, nacións e músicas das que eu tamén gosto moito, por iso non quero nada coas mas imitacións coma a que se fan por aquí.

Sobre Os Diplomáticos coleccionistas nun punto: de rock bravo nada. Así temos ao seu líder, o señor Xurxo Souto, como co-guionista dun dos programas máis reaccionários da TVG coma é Luar.

Nesta polémica das gaitas o asunto das saias xa está, na miña modesta opinión, agotado. É hora de deixar aparçada a forma das gaitas e falar sen medos dunha militarización que non é nosa, e non me falen outra vez da batalla de Pontesampáio, se tanto queren volar atrás escriban na lingua dos devanceiros que xa nos buscaremos tradutores. As súas percusións son pro-escoceses e o seu bastón de mando, polo de agora, é do españolista señor Fraga.

MANUEL CORREA "PIPAS"
(Vigo)

Gaitas

Señores da banda "Charamuscas": por máis que lin e relín as "Cartas ó director" destas últimas semanas, na procura da mentada por Vds. onde o Sr. Estévez Vila, mestre de Gaita e mestre superior de Muxicoloxía, "...comparou ou quiso comparar á banda dunha parroquia de Vigo (Banda de gaitas Charamuscas, da Asociación Cultural de Helios de Bembrive), con algo semellante a unha Pippe Band ou bada escocesa..." non din atopado semellante escrito, e lles podo asegurar que son un seguidor permanente da cuestión.

O que si atopéi é unha referencia do Sr. Estévez que mostra preocupación a extensión do fenómeno (proliferación de bandas de gaitas paramilitares, calcando os modos e as formas escoceses) "...a outras provincias como Pontevedra, onde xa unha parroquia de Vigo e noutra de Mos, dándose agrupación deste tipo...", pero nesta referencia non cita nome ningún. Faltaríame algunha nota de prensa? Ante esta hipótese, púxenme en contacto con colegas que sei seguen de preto o proceso e me confirmaron que eu xa as tiña todas.

Ante esta realidade so me queda reflexionar que se alguén se rña é porque lle pica. Pero xa mo contarán vostedes. Unha vez clarificado que non sei de onde poideron sacar o manifestado por Vds. na súa carta publicado no FARO do día 27-10, quixera aproveitar a ocasión para aplaudirlos polo resto da súa comunicación, onde afirman que vostedes empregan traxes tradicionais, gaitas galegas e non tocan percusións tipo Premier, nen timbales, nen teñen ritmos militares. Admiten tocar (e admitilo xa é un avance), con parches de plástico e non con percusións tradicionais, argumentando que tocar tamboriles de pel con máis de vinte gaiteiros, non é posible.

Lamento ter que entrar en contradición, pero

isto é falso, tal como están a demostrar as bandas de gaitas que andan por Galicia con percusións tradicionais. O mellor o plantexamento deberá ser se fallan os tamboriles (elementos inertes empregados para facer cousas) ou os tamborileiros (persoas vivas encargados de facer soa-los instrumentos). Ou cecáis é un problema de ensino.

En fin, non sei, vostedes saberán. O fio deste falan tamén de outras bandas existentes en Vigo e bisbarra que están a empregar percusións de plástico. Xarabal é a máis exemplarizante (sinceramente, direi que eu penséi en Xarabal lendo a carta do Sr. Estévez, dado que o Sr. Corral foi un dos primeiros responsables de traer percusionistas estranxeiros a dar cursos de Premier escocés, como todo o mundo sabe). Miren vostedes: non existen por parte de Xarabal nin da súa dirección, estudos coñecidos sobre a percusión galega e o seu emprego nas bandas, nin nunca se preocuparon o máis mínimo por evolucionar os nosos instrumentos tradicionais de percusión, dándolles exactamente o mesmo o que poidera ser deles no futuro.

E o outro exemplo, "...ó extraordinario Carlos Núñez..." tocóu e toca acompañado con Premier, ou seña, tambor escocés con parches de plástico. ¿Por qué será? Deixo para outra ocasión o tema da liga de gaitas, que ten moito que falar e moitas "Bases" que reproducir, para que vostedes poidan apreciar a parcialidade e manipulación que existe nese novo mundo das Bandas de Gaitas de Competición.

Hai que desfilar, si marca-lo paso como na mili, tocar en tonalidades preestablecidas e moitos etc... Quedan para outra carta.

■ Xosé Manuel Fernández Costas. Vigo.

As gaitas, en galego!

Hai cinco minutos lin a última carta en defensa da Real Banda de Gaitas da Deputación de Ourense e doutras formacións afíns que saíu neste periódico. Unha vez máis o autor dunha destas cartas por tantas flores no seu texto que non

me deixa ver un xardín que posiblemente non exista. Unha vez máis poñen tanto amor por Galiza que case me poño a chorar. Unha vez máis a carta está nun castelán tan perfecto que eu pensaría que o seu autor é de Burgos ou Palencia, pero non, este último defensor é de Compostela, cidade aínda ceibe desta peste de bandas proescoceses e paramilitares que tanto gustan a esta persoa.

O señor Manuel Muñiz, autor da carta do 25 de outubro, fala das técnicas avanzadas de ensino de gaita e percusión na Deputación de Ourense, dos seus profesores especializados e dos medios audiovisuais, e digo eu que se este señor quere tanto a nosa terra debería en primeiro lugar recurrir ás tamén avanzadas técnicas do ensino do galego con profesores especializados audiovisuais e sobre todo escoitar ós nosos músicos e cantores tradicionais.

O señor Muñiz di que viaxa moito e por iso debeu esquecer o sabor e o sentimento do noso folclore igual que a Real Banda que tanto é aplaudida no estranxeiro porque descoñecen a nosa música.

O caso da emigración e complicado, moitos con só oír unha gaita xa choran, e non pensan nos posibles tres roncós para arriba nen na percusión galega ou non.

Esta carta xa estaba rematada na liña anterior e metida nun sobre. Pero camiño do buzón de correos do meu barrio hai un kiosko no que entrei a mercar o periódico, estou xa no día 26,

abríno, como non, pola páxina das cartas e atopei dúas máis na defensa destas formacións máis circenses que musicais que atacan ó noso pobo, dúas máis e outra vez nun perfecto castelán.

Vou coa primeira: o señor Antón Reixa é atacado pola súa non neutralidade no seu programa de Radio Voz BuleBule. Na miña opinión un periodista só debe ser neutral cando fai un debate, e o outro día o señor Reixa estaba ofrecendo unha exposición de ideas dos dous posibles bandos que en realidade non o foron, xa que, por exemplo unha persoa como Mercedes Peón, que vivde do noso folclore con criterios pouco éticos, fuxiu das preguntas do presentador e non se posicionou no tema. Un periodista debe tentar que se conte a verdade e descubrir as mentiras, e iso foi o que sucedeu.

Coa segunda carta vou ser aínda mais breve. Di o seu autor que hai que criticar a invasión de música andalúza, e todo isto nun perfecto castelán como se en Andalucía aínda se falase a fermosa lingua dos mouros.

E xa remato que teño que ir a dar clases de gaita e percusión, as dúas galegas e con técnicas galegas, as nosas montaxes "circenses", moi distintas ás destas formacións, deixarémolas para o antróido ou para algunha outra farra especial.

■ Luis Enrique Correa.
Vigo.

FARO DE VIGO
11 de novembro de 1995

"De un frustrado profesor de gaita"

O pasado xoves día 12 de outubro saíu no seu diario unha carta co título "El salvador de la Gaita", asinada por Antonio Castro Requeixo ó cal non teño a sorte de coñecer persoalmente nin sei cal é a súa relación co mundo do folclore e a tradición musical galega. Gustaríame te-la oportunidade de facerlle chegar por este medio os meus puntos de vista sobre as afirmacións ali expostas, tendo en conta que la referido a miña persoa:

Primeiro de todo quixera Sr. Castro agradecerlle que se molestase en facer a carta e prestarlle ese tempo e atención a un "frustrado profesor" (como vostede elegantemente me califica). Tamén agradecerlle que me chame "Salvador de la Gaita" (que máis quixera), aínda que penso non fixen méritos suficientes polo de agora. Por outra banda desculpe que me atreva a puntualizarlle e matizar algunha afirmación feita por vostede e que coído que por algún erro de imprenta ou confusión nas fontes de información chegou a incluírse nas súas manifestacións.

Aínda que vostede non me coñece persoalmente (nin eu a vostede) opina sen dúbida nin-guñ que "se trata de un frustrado profesor de gaita..."

¡Home, o mellor ten vostede razón!, o que pasa é que eu non sei se un mestre pode considerarse frustrado cando -por exemplo- ós 18 anos consegue por unha proba-concurso a praza de mestre de Gaita nun Conservatorio Superior de Música, funda e dirixe unha Banda de Gaitas de máis de 25 alumnos durante anos cunha interesante traxectoria (en Ourense precisamente acadan o 1º premio de Galicia de Bandas de Gaitas en 1985), pode dicir que alumnos seus forman ou formaron parte de grupos como Matto Congrio, Chouteira, Noitárega, Muxicas... edita no ano 1987 un dos poucos libros de gaita galega existentes no mercado; e é actualmente Mestre desta especialidade nun dos poucos Centros de Música que en Galicia dan o título profesional de Gaita. ¿Vostede sentiríase moi frustrado por iso?...

En segundo lugar vostede afirma aínda sen

nos coñecemos: "intentó redimir el ego de la gaita con una publicación que ni para él ha servido". Con humildade teño que manifestarlle que non podo compartir tal afirmación: a miña publicación é froito de 4 anos de experiencias pedagóxicas dun mestre que daba 30 horas semanais de clase de Gaita no conservatorio. Dalgún interese debe de ser cando a propia Consellería de Cultura subvencionou parte do traballo coa adquisición de centos de exemplares que distribuíu tanto na Galicia interior como na exterior; dalgún interese debe de ser cando unha das principais editoriais galegas ten esta obra nos seus fondos de distribución; dalgún interese debe de ser cando se esgotou a 1ª edición e tiveron que facer reimpresións; dalgún interese debe de ser cando dúas eminencias da Música e Cultura deste país como son D. José López-Calo e D. Xosé Filgueira Valverde prologaron e presentaron publicamente no seu día este traballo....

En terceiro lugar, doulle toda a razón no da Cátedra, porque é verdade que non existe como tal, pero ¿de onde sacou que eu faga gala diso? ¿en que páxina do meu libro ven a palabra Cátedra? ¿non me confundirá con outro? ¿non lle parece grave basear grande parte da súa crítica nun punto que de ningún xeito se me pode atribuír?...

En cuarto lugar, non me lembro ter dito que os meus compañeiros non saben nada de folclore, nin de acusar a ningún de recoñecido prestixio de falso investigador. Amáis gustaríame saber cales son os temas "de los cuales se ve que no sabe casi nada", e dos que, polo tanto, vostede me podería asesorar no futuro.

De tódolos xeitos, Sr. Castro, eu quero darlle as grazas porque persoas como vostede co seu estilo respetuoso, sólidas argumentacións, nivel de información e poder de convicción son dignas defensoras dos "prestixiosos investigadores" cos que vostede se identifica, e as mellores aliadas dos que pretendemos que nun futuro próximo a gaita galega deixe de ser unha especie en perigo de extinción.

Xaime Estévez Vila (Vigo)

2•Atlántico

Miércoles, 15 de noviembre de 1995

•Cartas ó Director•

Aclaracións ó tema das gaitas.

Con esta carta só pretendo facer algunhas aclaracións sobre os problemas actuais da gaita, xa que o mes pasado foi publicada neste xornal unha carta que trataba este tema e que, na miña opinión, semellaba bastante confusa.

O Colectivo de Gaiteros Galegos Con Conciencia, un numeroso grupo de gaiteros de toda Galicia, xorde coa intención de inforntar á xente do perigo que está a sufrir a nosa cultura musical.

O problema é que está a haber unha introdución descarada de elementos alicios á nosa cultura (escoceses) e se están facendo pasar como galegos. A representación máis clara de todo isto é a Real Banda de Gaitas da Deputación de Ourense. Esta banda mercada en Escocia, desfila e actúa a imitación das bandas escocesas, as gaitas que utiliza son un "invento" que consegue que visualmente parezan gaitas escocesas, e levan traxes con saias a moitas das súas actuacións.

Os Gaiteros Galegos con Conciencia estamos a favor de todo o que teña que ver coa evolución da gaita galega, pero non queremos que a xente estea enganada por algunhas persoas que non teñen máis imaxinación que para copiar o que se fai noutros lugares do mundo. A nosa cultura é o suficientemente boa como para valerse por si soa. Nós non temos nada en contra de ningún, nin envexa, nin estamos manipulados politicamente, só queremos o mellor para a música galega.

Magoia Bodega Pérez.

La Región
novembro de 1995

Xornal MONTECASTELO
novembro de 1995

■ Tratan de que os gaiteros sexamos militares

Xa fai tempo no reinado do castellanismo a da dictadura os gaiteros prohibíronos tocar nas igrexas, fomos insultados, tratados de todo, e agora estamos na democracia no reinado das autonomías e os gaiteros tradicionais non notamos que moitas cousas cambiarán, por defender a nosa música tradicional. Quitánnos todo o apoio económico, desplazánnos e inda por riba funcionarios que están cobrando da Deputación e se teñen por musicólogos, por señores da alta sociedade, que xa non queren saber nada dos gaiteros rurais, como xa algunhas veces nos chamou, anque él é máis rural que nós, porque se criou nas serras do Caurrel, pois este mesmo se atreve a insultarnos nun programa de radio de Antón Reixa, tachándonos de terroristas demagóxicos polo que estamos a facer, e pregúntome, ¿e o que está a facer el qué é? Porque nós defendemos a nosa música tradicional e os cartos de tódolos galegos, pero o señor Foxo qué defende, ¿o seu peto? Pregúntome outra vez, se cambiarán os tempos

... para nós, xa que seguimos maltratados casi igual, descrimnados, desplazados; e para nós agora é peor, porque agora, por riba, inda tratan de borrar a nosa identidade, a tradición do gaitero que toca para que a xente baile e se divirta, agora tratan de que os gaiteros sexamos todos militares firmes coma estacas e desfile tras desfile polas rúas.

Que para os políticos, que xa non saben cal foi sempre a nosa música tradicional ou que nos queren vender a imaxe de que son moi galegos os que saen na televisión tratando de defender a autonomía galega, pois o gaitero é tamén da autonomía e de tradición galega, porque o gaitero vai por todo o mundo representando a nosa cultura musical galega por eso sempre hai que cuidala para que sexa o máis tradicional posible e nos represente dignamente. Eu pediríalle a tódolos políticos que sexan máis galegos, que miren polas rai-

CARTAS

ces da nosa terra, como ó están facendo os cataláns e os vascos, que defendan dignamente o que é noso e do que todos deberíamos de estar orgullosos. Estamos de acordo que se pode mellorar, pero unha cousa é mellorar e outra é cambiala totalmente por outra foránea que nada ten que ver coa nosa, porque o conxunto de todo así o define, gaitas, percusión, mazas, vestimenta e mailo bastón militar, música e forma de desfile, a ningún lle queda dúbida de que esa é unha copia total dos escoceses, aínda que recoñecemos que teñen que melloralos algo máis para que sexan idénticamente igual.

E xa abonda de queremos seguir enganando e querer meternos gato por lebre, non hai argumentos nin xustificacións que non demostre que eso foi un total fracaso é de seguir así os únicos que se beneficiarían serían os petos de algúns que estamos a ver como ano tras ano van medrando, e os máis perxudicados serán os nenos que algún

día veranse perdidos entre o galego e o escocés e non serán nin unha cousa nin outra, pasaralle como os antigos alemáns que despois de tantas guerras nin foron alemáns nin libres, senon que foron separados polo muro da vergoña. ¿E cos futuros gaiteros non esperamos que pase o mesmo de seguir así? Chegou a hora de ter que dar todos a cara dunha vez, e non deixamos embaucar por falsos mestres da música tradicional, por falsos musicólogos e polos defensores da música escocesa, xa está ben de tanto engano.

Un gaitero con experiencia

Las Cartas al Director enviadas a este periódico deberán estar firmadas y acompañadas con el número del DNI y teléfono, en su caso. La Región se reserva el derecho a resumirlas cuando lo considere necesario y no devolverá los originales.

LR

Galicia canibal

Houbo un tempo no que Galicia era un territorio cuns límites físicos definidos por elementos naturais (ríos, montes, etc.), nela vivían xentes moi semellantes nps xeitos de vivir e nos comportamentos, falaban a mesma lingua... resumindo, eramos un pobo claramente diferenciado do resto de Europa. Logo noutro tempo, cando un home bravo de Tui chamado Don Pelayo (moitos din que era asturiano) empezou o que se chamou a Reconquista da Península Ibérica, sucedéronse unha serie de acontecementos de doma e sometemento, como a mutilación do territorio impondo uns límites políticos irrealís, introducindo administradores foráneos, xuíces, cregos, etc., a partir de entón e gracias a un sistema político unionista e de uniformidade imposto polos reis Católicos, como por encantamento, aparece en Galicia unha tribu canibal agochada entre a xente que se dedica a fagocitar canto esta terra ten de seu que a fai diferente.

Refírome a eses persoeros populistas sen esqueite, que din públicamente mellor inglés que galego, ou mellor saia, gaita marcial e timbaleta ca gaita, tamboril e bombo galegos. Estes individuos crean as súas propias células de poder condicionadas ao pobo dependente, de xeito que ou collen o que lle dan, ou non hai outra cousa. Actúan como cáncro de conciencias sembrando incertidumes ao non pronunciar información sena, ao non dá-la oportunidade de escollo, ao rodearse da ceca política que os protexe e alimenta económicamente coa condición de que o pobo desinformado quede engaiolado coas xenais ideas dos salvadores do atraso galego.

Relacionar o galego co atraso é a resposta máis común ante este tipo de actitudes, e buscar debaixo das pedras se fai falla para atopar argumentos que encaxen coa "idea dignificadora" non é o que faría unha persoa de ben, non sería sena, como tampouco o sería se eu me empeñase en demostrar que o marabilloso pobo escocés gracias a un nativo que pasou por Tui de visita, copiou a indumentaria e a gaita dos iconos e grabados esgrimidos como resposta á pregunta que se fai todo o mundo cando ve á banda de gaitas da Deputación de Ourense.

Non pretendo marcar camiño e seguir nin establece-la ortodoxia no eido do folclore galego, non me mal entenden, pretendo conseguir un razoamento e unha concienciación nas persoas que lean este escrito porque ante os acontecementos que de un tempo acá se ven sucedendo na teima de aclarar o que é ou non galego, semella que os galeiros somos uns quentilleiros que non temos nada que facer e que nos dedicamos a amolar aos que traballan e fai alto pola nosa cultura. Non é iso, é que a nosa cultura en xeral está deixada aí para que o espallado de turno faga dela o que lle pete sen encomendarse a ningún, ¿por qué non hai unha lei de protección do folclore como noutras comunidades? ¿por qué non hai unha lei de protección? Para a Consellería de Incultura da Xunta de Galicia está ben así, mandan os votos, ¿e para o Consello da Cultura Galega? ¿tamén vale como está?, ¿para qué se crean organismos que non cumpren o seu cometido?

Se nos poñemos a pensar por un momento o que vai suceder na provincia de Ourense a curto prazo cos tan cantados 8.000 alumnos da escola da Deputación de Ourense, gracias ao ensino que levan na interpretación da música na gaita e na percusión con timbaletas e bombos de maticas polo aire, non é difícil de adiviñar: a poboación ourensá será o exército para o que desfile a súa real (0,25 pts.) banda de poimilis.

Un galeiro dicía que hai quen toca o que sabe e hai quen sabe o que toca. Para sabe-lo que se toca non abunda con ter talento, pode telo calquera, hai que ter verdadeiro espírito galego, materia que non se dá nos conservatorios nin se merca na botica, adquirese prolongando a vida da nosa fala, da nosa música, dos nosos bailes, dos nosos costumes, etc., non renunciando a eles para desmarcarse dos demais e así non ter nada que ver co avó que non quixo

deixa-la aldea.

Os galeiros que van quedar para alegrar-lo espírito, para bailar, para tocar na taberna (¿por qué non?), en familia, romerías, etc., eses van se-los que foron criados de xeito tradicional, con mestres tradicionais; os que van seguir indo visita-la xente das aldeas para que os sintan e prestárla-la gaita para os sentir; os que segan facendo centos de quilómetros as fins de semana anque se lle amulle o coche nun barranco como lles aconteceu aos amigos do grupo O Fiadeiro este verán nos Ancores; os que van seguir vivindo os momentos de amor e agradecemento indescribibles que profesan estas xentes sabidas de folclore auténtico; os que van seguir saíndo na defensa deles porque morren sen que ningunha institución se preocupe de recolle-la súa sabiduría; os que seguirán dando a cara públicamente informando do que non se fai por esta terra; os que amiscarán o prestixio persoal e do grupo; os que van seguir atuando calificativos de perseguidores, fundamentalistas, terroristas, e outras marabillas. Estes van se-los galeiros evolucionados de forma natural, non fotocopias.

A xente que antes descoñecía estas realidade poida que agora comprenda e saiba distinguir o que é un simple xogo artificial, que pode estar incluso ben dependente para qué, e o que é de verdade galego fomentado dende os estamentos. Pretender ocupar o lugar que lle corresponde por lei é noso auténtico modo de sentir alegando modernidade ou evolución, é unha aldraxe á memoria do noso pobo, unha raposada.

Aldraxes hainas de todo tipo, vexan senon o que pon o dicionario da "Real Academia de la lengua española" (aquí todo é real), da palabra "galeiro" e das múltiples acepcións sobre da gaita. Pois estas mensaxes aldraxantes, perpetuadas polos intelectuais da oratoria, son as que teñen refreso no noso pobo en forma de autodidó que tan fielmente representa a Deputación de Ourense.

Din os dirixentes deste estamento público estar no bo camiño porque teñen moita xente na escola, e preguntome eu ¿8.000 moscas nunha bosteira están tamén no bo camiño?

Os defensores deste movemento transexual, (perdón), coma parvitos din: téñennos envexa porque somos o orgullo de Galicia. Pero home, envexa sana pódese ter do invento por excelencia que é a roda de afiar e do noble oficio de afiador, pero deste outro invento non.

Non fago mais que matinar cal pode se-lo verdadeiro motivo polo que se fomenta este híbrido ao que se lle quer poñer denominación de orixe (¿Ribeiro?) e non dou con él, ¿será unha visión de futuro ante o crecemento das tribus urbanas, bandas neonazis, ultras, etc.? ¿estaremos perante unha nova Cruzada?

O ideario da Xeración Nós (con sede en Ourense) era: afondar na raízame galega, interpretar-la co mesmo esquema, exalta-lo valor do universal, rexeita-la política desgaleguizadora e soñar con novos tempos para cultura propia. O da Deputación de Ourense ¿cal será?

Con estes comportamentos o único que consegue é renegar do noso pasado (envexa doutros povos), e incitar á separación entre irmáns. Unxe remediar tan grande carencia de conciencia colectiva de galeguidade. Convén erradicar o antes posible a mentalidade de ser emigrante na propia terra só por te traspasado os límites da provincia de Ourense. Convén que non se creen Centros Ourensáns dentro de Galicia. Convén que os que vivan noutras vilas galegas fóra do seu lugar de orixe, se integran, se censan, paguen os impostos e voten que para iso esa vila os acolle, lles da traballo e non lles pide que renuncien á súa orixe. O contrario é unha práctica incongruente de separatismo, letal para a nosa Terra.

Antón Sánchez Fernández (galeiro case galego) (Vigo)

Los gaiteros firman la paz en vísperas de la Liga de Bandas

□ Desde 1993 el 'confusionismo' reinaba entre ellos

Mos / ANJO BOENTE

La Asociación Galega de Bandas de Gaita y el Colectivo de Gaiteros Galegos Con Conciencia firmaron al mediodía de ayer en el Concello de Mos un documento para aclarar y definir conceptos que, en este momento de confusionismo que reina desde 1993, han separado las posturas de ambos colectivos respecto a la forma e interpretación como representativo gallego.

Los dos colectivos firmantes del acuerdo manifiestan conjuntamente que para definir la identidad folclórico-cultural de Galicia están los grupos que realizan el papel de puente transmisor tanto en lo referido al cuerpo instrumental como musical, afirmando que, la gaita tradicional gallega tiene una forma consagrada a lo largo de cientos de años, por lo que cualquier añadido a la morfología centenaria del instrumento se puede considerar como una excepción y, por lo tanto, no admisible en grupos representativos de la tradición gaitera gallega, considerando urgente la recuperación de las formas interpretativas con sabor gallego tanto en grupos tradicionales como en otro tipo de formaciones ya que las modas pasan pero el espíritu musical permanece.

Fernando Dopico, presidente de la Asociación de Baitas de Gaitas Gallegas; Hipólito Cabezas, presidente de la Asociación de Baitas de Gaitas de Pontevedra, y Luis Enrique Correa, María Xosé López y Carlos Luis Peixoto, por el colectivo de Gaiteros Galegos Con Conciencia han sido los firmantes de este manifiesto que servirá de punto de partida para un diálogo abierto y sincero con el fin de lograr un entendimiento entre los músicos que em-

Momento de la firma de las asociaciones de gaiteros.

MORALEJO

plean la gaita como aliciente de la música gallega.

Con este documento se pretende aclarar los malos entendidos existentes desde hace algunos años y definir el futuro papel de cada colectivo y llegar a realizar un congreso organizado por la Asociación de Bandas de Gaitas de Pontevedra para aunar las

posturas y llegar a un nuevo concepto de entendimiento de la música gallega sin llevar el protagonismo de ningún legado cultural.

Esta firma de la paz entre las distintas asociaciones tiene lugar a menos de 24 horas de que tenga lugar en el municipio de Mos el primera fase de la Liga de Bandas de Gaitas.

ATLÁNTICO DIARIO

Domingo, 17 de diciembre de 1995

Domingo

17 de diciembre de 1995

El acuerdo, que cierra una década de hostilidades, es fruto de dos meses de negociaciones

La «guerra de las gaitas» llegó a su fin

Representantes de la Asociación Galega de Bandas de Gaitas y del Colectivo de Gaiteros Galegos con Conciencia, con el presidente de la Asociación de Bandas de Gaitas de Pontevedra como mediador, firmaron ayer en Mos un manifiesto con el que ponen fin a las hostilidades de casi una década conocidas como «la guerra de las gaitas».

MOS. Mº JESÚS FUENTE
Corresponsal de La Voz de Galicia

Los reunidos manifestaron su deseo de que el documento suscrito sirva como punto de referencia y partida para un diálogo abierto y sincero, con el fin de alcanzar un entendimiento entre las personas que emplean la gaita como base de su música. De esta forma se pone fin a «una historia de malos entendidos», según la calificó uno de los asistentes.

En definitiva, los colectivos firmantes admiten que cualquier manifestación musical que utilice como instrumento la gaita es válida, lo cual no quiere decir que se trate de música tradicional gallega, como en ocasiones se ha podido llegar a malinterpretar.

Para evitar situaciones de este tipo, en el acuerdo firmado ayer especifican que las

agrupaciones que se ajustan a la tradición se denominan «escuela», mientras que el nombre de «banda» correspondería a aquellas que emplean esquemas diferentes y no propiamente gallegos, por lo que cabría establecer una diferenciación. Durante la rueda de prensa ofrecida ayer, quedó claro que no se trata de limitar la libertad musical de nadie, sino de que cada cual tenga clara su postura ante la tradición y el público gallego. También se advirtió sobre la necesidad de evitar el confusionismo, sobre todo, a la hora de optar tanto a subvenciones como en la representación de actos públicos.

Sobre la influencia de la política en este tema, los representantes del Colectivo de Gaiteros Galegos con Conciencia señalaron que en el caso de Orense sí es un fenómeno político en el que está presente la

El alcalde de Mos y el presidente de la Asociación de Bandas de Gaitas de Pontevedra fueron los mediadores

Diputación. Sin embargo, y rectificando unas declaraciones anteriores, aceptaron la neutralidad del alcalde de Mos Justo González Ballesta.

La negociación para alcanzar el acuerdo no fue fácil. A pe-

nas una semana antes el Colectivo de Gaiteros Galegos emitía un duro comunicado en el que criticaba la primera fase de la Liga Gallega de Bandas de Gaita, que a partir de las diez de la mañana de hoy se celebra

en Sanguinieda, Mos. En el certamen, organizado por la Asociación Gallega de Bandas de Gaitas —al que asisten 64 formaciones y 2.300 gaiteros—, estarán presentes los protagonistas del acuerdo.

El Correo Gallego. Domingo, 17 de diciembre de 1995

◆ QUIEREN QUE NO HAYA ENFRENTAMIENTOS EN EL CAMPEONATO NACIONAL

Tregua entre 'Gaiteros con Conciencia' y federación de bandas

VIGO. Delegación

La 'Federación de Bandas de Gaitas de Galicia' y la 'Asociación de Gaiteros con Conciencia' firmaron ayer en Mos un convenio de colaboración para poner fin a los enfrentamientos que venían manteniendo desde hace unos meses a causa de su distinta concepción de la música tradicional gallega.

La tregua se firmó para evitar que en el transcurso del campeonato nacional de bandas de gaitas que se celebra hoy en esta localidad se reproduzcan los enfrentamientos, que tuvieron una especial significación en el Estadio Municipal de Balaidos durante los partidos del Real Club Celta.

Un portavoz de la "Asociación

de Gaiteros con Conciencia" destacó que esta entidad se había comprometido a firmar el convenio si la federación de bandas cumplía una serie de condiciones, entre ellas "que no se presenten como gaiteros tradicionales de Galicia y reconozcan que se dedican a hacer experimentos".

"Si mantienen su compromiso y aceptan estas condiciones nosotros también cumpliremos, pero estaremos a la expectativa", comentó.

Afirmó que muchas de las bandas integradas en la federación "tienen un estilo paramilitar, imitan a los escoceses y utilizan instrumentos de percusión que no tienen nada que ver con nuestra

tradición". El portavoz de gaiteros con conciencia anunció que en el transcurso del campeonato la asociación desplegará una pancarta con el lema "Os nosos instrumentos tradicionais son a nosa identidade" y repartirán folletos informativos sobre la música gallega.

"No queremos que haya ningún enfrentamiento, pero tampoco podemos hacernos responsables si el público reacciona con pitos al enterarse de que esa no es nuestra música", advirtió.

"Es inadmisible que la Xunta de Galicia aporte dinero a unas bandas que defienden a Escocia y no a nuestra comunidad autónoma", concluyó.

LOS GAITEROS PARECEN FIRMAR LA PAZ

Gallego

A Asociación Galega de Bandas de Gaitas e o Colectivo de Gaiteiros Galegos con Conciencia, desexando aclarar e definir conceptos neste momento de confusiónismo, manifestan conxuntamente o seguinte:

Actualmente a gaita galega aparece formando parte de colectividades musicais moi variopintas: agrupacións folclóricas, grupos de gaitas, grupos folc, bandas de música, grupos rock, charangas e bandas de gaitas. En cada unha das agrupacións mencionadas adopta un papel e un protagonismo distinto. Asimesmo é acompañada por instrumentos vinculados tradicionalmente á mesma ou non.

En Galicia existen, co apoio do pobo galego, moitos tipos de colectivos musicais que non teñen nada que ver coa música tradicional ou folclórica, aínda que neles participen instrumentos da tradición galega.

Para definir a identidade folclórico-cultural de Galicia están os grupos que realizan o papel de ponte transmisor (adulterando o menos posible o legado recibido), tanto no referido ó corpus instrumental como ó corpus musical.

Por tanto afirmamos que:

- O emprego de percusión feita de metal e plástico, aínda que sexa feita en Galicia territorial, non entronca para nada coa tradición dos nosos centenarios instrumentos de percusión.

- A gaita tradicional galega ten unha forma consagrada ó longo de centos de anos, polo tanto, calqueira engadido á morfoloxía centenaria do instrumento podémolo considerar excepción e polo tanto non admisible en grupos representativos da tradición gaiteril galega.

- Consideramos urxente a recuperación das formas interpretativas con sabor a galego, tanto en grupos tradicionais como noutro tipo de formacións, xa que as modas pasan pero o espírito musical queda.

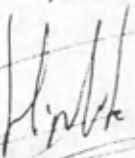
- Entendemos que o concepto estético das bandas de gaitas contradícese co lirismo musical de Galicia, xa que o concepto estético baseado na disciplina non cuadra co carácter da gaita galega. Aínda que na definición da palabra banda só se especifica formación de instrumentos de vento -madeira ou metal- e percusión, as formacións que, co nome de banda, anteceden ás bandas de gaitas, desenvolven as características de uniformización e disciplina.

En conclusión afirmamos que o concepto de "banda de gaita" non está definido nestes intres, xa que baixo esta denominación estamos a referirnos a agrupacións que manteñen as características máis definitorias da esencia das nosas tradicións musicais, ata agrupacións que se afastan da tradición totalmente, empregando fórmulas e características de agrupacións preexistentes, como bandas de cornetas e tambores, bandas de música ou bandas de gaitas de outras culturas. As agrupacións que se axustan á tradición denominaríanse Escola, mentres permanecerían co nome de banda aquelas que empreguen esquemas diferentes e non propiamente galegos.

Esperamos que este manifesto sirva como punto de referencia e partida para un diálogo aberto e sinceiro coa fin de acadar un entendemento entre os músicos que empregamos a gaita como alicerce da nosa música.

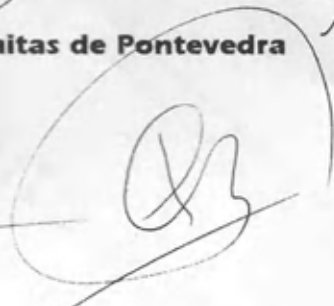
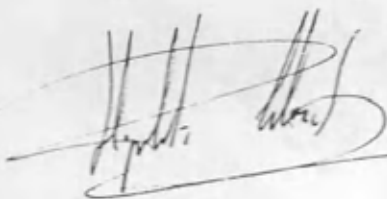
Fernando Dopico Blanco
Presidente da Asociación Galega de Bandas de Gaitas

EN REPRESENTACIÓN

Hipólito Cabezas Gómez

Presidente da Asociación de Bandas de Gaitas de Pontevedra

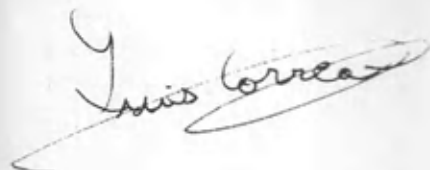

Luis Enrique Correa Piñeiro

Mª Xosé López Villar

Carlos Luis Peixoto Losada

Colectivo de Gaiteiros Galegos con Conciencia

PRÉSIDENTE
DA
A.G.B.B. G.G.

17-XII-95

La Región

Atlántico

La Voz

Tregua entre "Gaiteros con
Conciencia" y federación de bandas

Luz

El

DEL SIGLO VEINTIUNO
MUNDO
GALICIA

El Correo

FARO DE VIGO